
◆ ST. OLAV ◆

Redaktør: Mgr. Irgens. Medarbeidere: mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.
ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 4 - OSLO - TELEFON 23743

INNHold: Samarbeide. — Sladder. — Kursending i Spania. — Respekt for respekten - et oppdragelsesproblem. — Arvelighetsforskningens grunnlegger, Gregor Mendel. — To klosterkall. — Rettelse. — Første pris. — Bokanmeldelser. — Artikkelserie om livet etter døden. — Herhjemme — og derute. — Livet etter døden.

RETT + OG + SANNHET

Samarbeide.

Vi har i de siste dager vært vidne til et lite opbyggelig skuespill: de samme borgerlige partier Høire og Bondepartiet, som under høstens valgkamp i særlig grad gjorde krav på å være det beste bolverk mot det kommunistiske Arbeiderparti, har ved det nye Stortingets begynnelse ikke kunnet vise den resignasjon som ethvert *samarbeide* krever. Etter at disse partier hadde fisket etter velgernes stemmer med den begrunnelse at de fremfor alt var antikommunistiske, og at deres arbeidsprogram i første linje var å bekjempe kommunismen, har de fra den første alvorsdag opgitt denne linje og kjempet på snever partipolitisk front. Det var en oplagt sak at de borgerlige partier kunde fått Stortingets førstepresident, dersom de kunde samle sig om én bestemt mann. Høire utpekte sin kandidat, partiets nuværende fører, som Bondepartiet refuserte mens det dog erklærte sig villig til å stemme på Høires tidligere fører.

Ingen av partiene vilde gi etter, og den av Høire opstilte kandidat kunde ikke bestemme sig til å nekte å motta valg. Begge partier forutsa det sørgelige resultat av deres steile holdning, men i stedet for å gripe i sin egen barm har de både før og etter denne akt kappedes om å kaste hele skylden over på det annet parti.

Det må virke forstemmende på alle dem som har trodd på disse partiers forsikring om sitt fedrelandssinn. Men vi skriver ikke dette for å opkaste oss til dommere over politiske partiers innstilling. «St. Olav»

tilhører ikke noe bestemt politisk parti. Vi tar imidlertid dette frem fordi det er et levende bilde, som kan tjene til å illustrere *vårt* samarbeide — samarbeidet om *vår* store sak: å føre den katolske Kirke frem i vårt land.

Hvor ofte oplever vi ikke innen menighetsforeninger eller andre organisasjoner, at rent menneskelig personlige hensyn får en så dominerende plass, at den store sak ikke bare glemmes, men lider skade ved det.

«Hvis den eller den blir formann, da går jeg ut av foreningen» — eller «hvis den eller den skal spille førstefiolin, da vil jeg ikke være med mere!»

Det er besynderlig, næsten pussig å iakttå, hvorledes de som bryter ut av samarbeidet alltid frikjenner sig selv helt og legger all skyld på den eller den, som var foranledningen til det avgjørende skritt.

Nu er det ikke vår mening å si at dette er et særlig norsk fenomen — man vil finne lignende overalt hvor der lever mennesker. Menneskelige svakheter og sneverhet kommer overalt i forgrunnen som en lammende trussel eller med splittelse og ødeleggelse i sitt følge. Allerede Paulus taler om «nogen der preker Kristus av trettelyst, ikke i opriktighet. Nogen for avinds og kivs skyld.» (Ep. Fil.). I mange av sine brever berører han manglerne i det kristne samarbeide.

Skulde man ikke kunne vente at kristne, der har *viljen* til å arbeide og virke for Kristi sak, skulde se bort fra sine medkristnes svakheter, og uansett disse ivrig og vedholdende yde sin skjerv til samarbeide?

Sladder.

Den kommer fra østen og vesten,
går saktelig om blandt folk,
men sårer bestandig næsten
med tilhyllet giftig dolk.
Den vandrer på listige føtter,
går stille ad døren inn,
i ondskap den har sine røtter
og næres av hatefullt sinn.
Sett ikke ondt mellom venner!
Du angrer det sikkert en gang.
Med samme mål som du måler,
skal selv du måles en gang.

(Fram).

Kursendring i Spania?

De spanske Cortes-valg har brudt socialistenes og venstre-liberalistenes enehrerdomme. Særlig karakteristisk er socialistenes totale nederlag, idet de har tapt over halvdel av sine plasser.

Nu er der mange tegn til at partiet ikke vil finne sig i dette — men hvis det fremturer i sitt voldsherredomme vil det automatisk bli brennemerket som ulovlig og vilkårlig despot og meget snart vekke opprør og uroligheter blandt det temperamentsfulle folk. Men hvorledes enn de nærmeste begivenheter vil utvikle sig — ét er sikkert: i den nærmeste fremtid vil politikken i Spania være høire-orientert.

De konservative krefter reiser sig nu og lar sig ikke mer undertrykke eller lamme, og slik som Cortes-valgene har artet sig er det gitt, at Spanien igjen er blitt sig sin historiske oppgave bevisst, sitt innerste vesen: troskap mot de samfundsbevarende tanker. Om veien vil gå rett eller om der ennu vil komme hindringer avhenger i første rekke av, om det spanske folk vil få skjendet de riktige førerpersonligheter eller ei.

Når valgresultatet er blitt en så stor seir for høirepartiene skyldes det uten tvil den gjennomkatolske spanske folkesjels reaksjon mot den hemningsløse kulturkamp, som de hittil styrende partier har ført, til dels så hektisk at man får en anelse om at de selv har følt på hvor svakt et grunnlag de arbeidet. Men denne nervøse hast var et stort feilgrep, ti den avsløret den spanske revolusjons sanne ånd på en altfor plutselig og brutal måte for det vildledte folk.

En kort oversikt: i april 1931 fant omveltningen sted og allerede i mai kom de første kirkefiendtlige forholdsregler. Den obligatoriske religionsundervisning blev ophevet og den diplomatiske forbindelse med Vatikanet avbrutt. Den nye forfatning av 1931 erklærte i § 24, at Spania ikke mer hadde noen statsreligion og at alle understøttelser til kirkelige institusjoner og kleresiet ophørte. 1932 utbrøt den åpne forfølgelse:

Kirken stiltes under en forsmadelig urettferdig undtagelseslov som fratok den dens viktigste rettigheter og tillot staten vidtgående inngrep i det kirkelige liv. Jesuittene blev tross sine store fortjenester av Spanias kulturliv drevet ut av landet og alle andre ordener og kongregasjoner berøvet sine besiddelser, idet man forbød dem all lønnet virksomhet for å undergrave deres beståen og fratok dem ennvidere retten til å undervise. At dermed 2187 folke- og mellemskoler, 264 aftensskoler, 250 fagskoler og 35 opdragelsesanstalter uten tilsvarende erstatninger blev bortelimineret på det spanske skolevesen, hvorved rundt regnet 700,000 elever blev uten undervisning, generte ikke makthaverne — like så lite som de 200 kirker og klostre, som i løpet av 2½ år blev ødelagt, stormet eller brent.

Offensiven mot katolikkene gikk videre: Civilekteskap og skilsmisser blev tillatt, og man vanskeliggjorde alle kirkelige ceremonier, således begravelser, mens den katolske presse blev kneblet og bundet, ja dømt til månedlang eller ukelang stans.

Men reaksjonen måtte komme, når hjernene var blitt avkjølet og man kunde begynne å tenke igjen. Det viste sig at alle disse angrep på eiendomsretten var og blev feilgrep — ikke minst fordi de hemmet tilførslen av levnetsmidler til byene og ødela så store kulturverdier og så store økonomiske verdier, at det snart stod klart for folket at republikken var en stor skuffelse: intet var blitt bedre, men uendelig meget var blitt slettet. Intet under at den revolusjonære radikalisme flammet op med uhørt heftighet, og at de 2½ år opviser over to tusen bombeattentater, uophørlig blodige sammenstøt, som fordret over tusen liv, en uendelig rekke av sabotasje og streiker, sammensvergelses og forvirrede tilstander. Republikken viste sig ute av stand til å stabilisere sitt herredomme.

Op derved fremmet den velgernes kursendring til centrum og høire. Men selvfølgelig er der gått et målbevisst arbeid forut før det gunstige valgresultat. Umiddelbart efter den republikanske valgseir hersket der nogen tid en viss nedtrykthet og resignasjon i den katolske leir, fordi man manglet en aktiv katolsk lægmannskap og handledyktige organisasjoner, og man under det kirkefiendtlige regime så sig ute av stand til å etablere noe slikt.

Men snart forandredes billedet som med et trylleslag: det kom til en storslagen katolsk oppvåken, et ublodig katolsk-konservativt fremstøt. Den spanske katolisisme, der hadde trodd sin posisjon grunnfestet ved Kronens gunst og ved sitt mektige hierarki, og derved hadde forsømt å styrke sin egen indre kraft, oplevet en gjennomgripende forvandling: den erkjennelse, at katolisismen i faretider kun kan gjøre regning på så megen beskyttelse, som den fortjener og kan opnå ved sin egen indre styrke. Lægfolkets så lenge forsømte tilknytning til indrekkelig aktivitet blev gjenoprettet, det forfalne organisasjonsvesen reformert og pressen underbygget og et religiøst og kirkelig-kulturelt opsving fant sted, hvis like sjelden er sett.

Dens frukt — ikke dens forutsetning — var den katolske aksjon «Accion popular» under ledelse av Gil

Robles, som i vide kretser betegnes som «den kommende mann» i Spania — og sammenslutningen av de mange høirepartier i «Det spanske forbund av autonome høirepartier» (C. E. D. A.).

De konservative bevegelsers fremtidsskjebne vil avhenge av, om den kirkelig-religiøse og katolsk-kulturelle utvikling fremdeles vil utvikle sig i stigende linje. Katolsk partipolitikk, selv om den har nokså megen sukses, kan ikke alene redde Spania — dertil behøves en fullstendig fornyelse i kristen og samfundsbevarende ånd av hele folket, som går langt ut over politikkenes snevre område.

Derfor ser heller ikke den konservative politikk det som sitt mål å retablere tilstandene som de var før republikken — det vilde være selvmord.

Konservativ politikk betyr i våre dager i Spania bestrebelse for en samfundsreform, en social og økonomisk nyorientering mot opprettelsen av en stat, bygget på den kristne rettferdighets prinsippers realisering i det sociale liv.

Respekt for respekten — et oppdragelsesproblem.

II.

All respekt har sitt utspring fra den følelse, som dikterer barnets innstilling til sine foreldre fra dets første år. Og når respekten blandt de unge nu så ofte er så minimal, skyldes det som allerede sagt i vår første artikkel, ikke *tidsånden*, men foreldrene selv og *ene* de. Det er den hjemlige *atmosfære* som frembringer den sunde følelse av respekt for foreldrene — det er foreldrenes *eksempel* langt mer enn deres ord. Foreldrenes innbyrdes forhold er et av de første inntrykk en barnesjel mottar — ofte helt ubevisst — og innbyrdes strid, gjensidige bebreidelser og anklager mens barna hører på det har ødelagt mer enn foreldrene ante eller kunde tenke sig. Og på den annen side: intet preger så uutslettelig et barnesinn som minnet om gode, kjærlige og tålmodige foreldre, som knelte ved sengen og bad for og med sine barn. Dikteren Clemens Brentano forteller i sine memoirer om sin mor, som hver aften gjorde korsets tegn på barnas pander — forteller hvorledes morskjærligheten og omsorgen derved for ham blev uløselig knyttet til Guds kjærlighet og omsorg, og hvorledes han derved førtes til en klippefast tro som hjalp ham senere i livet så mangan gang.

Det går en naturlig linje fra det lille barns respekt for foreldrene til skolebarnets respekt for sine lærere og dermed dets større mottagelighet for kunnskaper. Derfor er mulig ingen forbrytelse så stor som den der begås av ansvarsløse personer som søker å nedbryte denne respektfølelse i «frihetens» så misbrukte navn. Det skulde da være den synd som foreldre ofte gjør sig skyld i: *selv* å nedbryte respekten ved sin oppdragelsesmetode, som rettere burde kalles et nedrivningsarbeide. I første rekke ved å la barna

være *vidner* til de uenigheter som selvfølgelig ofte finnes mellom to mennesker om enn deres sympati og innbyrdes kjærlighet er nokså stor. På to måter kan barnet ta skade av dette — dels ved å overvære foreldrenes diskusjon og de ofte uoverveiede ord, som stridens hete kan avle og som i barneørene får en meget tyngre klang enn de egentlig er ment å skulde ha — dels ved at foreldrene bak hverandres rygg motarbeider hverandres ordrer — tillater eller nekter barnet noe imot den annen parts vilje. Skal respekt bli en del av barnets vesen *må* foreldrene alltid stå som en trygg, fast *enhet* overfor barnet — som en fast klippe der ikke *kan* vakle.

En annen stor fare for den barnlige respekt lurer der, hvor uforstandige foreldre i forfengelig stolthet utbasunerer sine spirer som rene merkverdigheter og derved gir dem en verdi i sine egne øine, en betydningsfullhet som gjør dem selvoptagne, innbildske og overlegne. Barnet *er* midtpunktet i et hjem, et hjemms berettigelse — men det må ikke ane det selv. Utbasunerer dets foreldre det som en liten begavelse i en eller annen retning, som morsommere og klokere enn andre barn — går det snart inn i denne rolle, ombytter sin naturlighet med skaperi og tror sig berettiget til å kunne ta sig friheter overfor sine foreldre, blir uskikkelig, nesevis — «en uopdragen unge». Først ler foreldrene mulig, så blir de mulig sinte og straffer det de før lo av og applauderte. Stakkars barn — — —

Hvor mange foreldre tør rose sig av karakterfasthet når det gjaldt å få en ordre gjennomført? Hvor mange foreldre tør rose sig av at de alltid krevet lydighet og fikk den, fordi de aldri gav et bud som de ikke visste kunde og skulde gjennomføres? Hvor mange foreldre har forstått den store pedagogiske kunst å rose og dadle i rette tid og i rette forhold? Forstått kunsten å være *konsekvent* — — —

Respekt, ærbødighet og ærefrykt er grunnpillene for et lykkelig menneskeliv, grunnpillene for et lykkelig samfunnsliv.

Arvelighetsforskningens grunnlegger, Gregor Mendel.

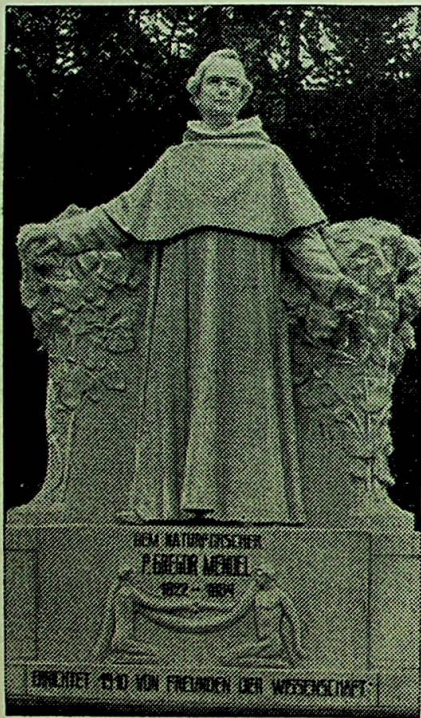
Et 50 års minne.

Det bør ikke glemmes bort at det den 6. januar var 50 år siden Gregor Mendel, et av de største genier i forrige århundre, lukket sine øine for alltid. Hans navn er på en ganske merkelig måte knyttet til de triumfer som den moderne arvelighetsforskning nu feirer på alle områder, enten den arbeider med planter, dyr eller mennesker.

Augustinerpateren Gregor Mendel studerte naturfag i Wien i begynnelsen av 50-årene og kom så til Mährens hovedstad Brünn eller Brno, som byen heter på tsjekkisk. Her falt hans virke som geistlig, som lærer og som forsker, og her døde han som klostrets abbed. Han ligger begravet i den rummelige grav utenfor byen,

som efter hvert har gitt plass for så mange av klosterbrødrene, og biologer i hele verden sender i disse dager sine tanker til graven i Brünn.

Det var jo Mendel som opdaget de fundamentale lover for all nedarvning. I klosterhaven, som ikke er stort forandret siden Mendels tid, gjorde han de dyrkningsforsøk som slo fast de enkle, tallmessige forhold som arvelige egenskaper fordeles etter. Men det var tragedien at ingen skjønnte betydningen av hans oppdagelser. «Mendels lover» kunde først nyttiggjøres da andre forskere mange år senere gjorde de samme oppdagelser og til sin overraskelse fant ut at den stille

Mendels minnesmerke i Brünn.

geistlige i Brünn hadde funnet disse lover omtrent en menneskealder før dem.

Mendel uttalte selv at hans tid nok vilde komme, skjønt han vel neppe kunde ane den kolossale betydning som lignende undersøkelser nu har fått i alle kulturland. Hele den moderne arvelighetsforskning er bygget op på denne basis, ikke bare den «grå teori», men hele den rasjonelle planteforedling og husdyravl, hvor man faktisk stadig, som resultat av det teoretiske arbeide, høster et merutbytte på mangfoldige millioner. Men selv fikk han bare den glede som forskeren alltid har av velgjort arbeide.

Hans samtid var ikke moden til å forstå verdien av hans innsats. Det var vel også sterkt medvirkende at samtidens biologer var så optatt av de diskusjoner om utviklingslæren som Darwin hadde fremkalt. Også Mendel hørte om Darwins velfortjente berømmelse og leste hans bøker; hvis man besøker det interessante Mendel-værelse i augustinerklostret i Brünn kan man til sin overraskelse se «Artenes oprinnelse» i en av

hyllene. Det tragiske var at omvendt Darwin ikke ante Mendels eksistens, for da vilde, som en engelsk arvelighetsforsker har sagt, biologiens historie blitt en annen. Der måtte et sekelskifte til for å trekke Mendels navn frem av glemselen og skaffe det den plass som det fortjente.

Fridthjof Økland (i «Aftenposten»).

To klosterkall.

For nogen tid siden fant i Paris, i la chapelle des Carmes, en gripende høitidelighet sted. Der lestes en messe for den berømte hollandske forfatter Piéter van der Meer de Walcheren, som er inntrådt som postulant i det benediktinske St. Paulus-abbedi i Oosterhout, Holland, og hans hustru som er inntrådt i et fransk benediktinerinnekloster. Det var det store franske forlag Desclée de Brouwer, som lot messen lese for sin mangeårige direktør.

Van der Meer er en skikkelse av ikke sedvanlige dimensjoner — en av de hvis historie og hele livsskjebne i sig selv er en forkynnelse av Guds rikes tilstedeværelse her på jorden og midt iblandt oss. Han er født 1880 i Utrecht i en gammel hollandsk familie og vokset op i et miljø som kultiverte hans intelligens, forfinet hans følelsesliv og bragte ham kontakt med alt det i tiden som kunde gi hans artistiske sans og utpregede kunstnerpersonlighet i det hele tatt næring og utviklingsmuligheter. Kun ikke troslivet — og da man ikke kunde vente at en ildsjel som hans skulde finne sig tilrette i den fedrene behagelige og borgerlige levevis, forbauset det ikke at han under og etter sin studietid ved universitetet i Amsterdam og etter å ha reist en del blev utpreget revolusjonær og erklært tilhenger av Nietzsche. Han bosatte sig i Brüssel, hvor han blev borgerlig viet til en ung marxistisk begeistret dame, som delte hans nihilistiske meninger og var like så glødende fanatisk enig med ham den gang, som hun mange år efter nu er enig med ham i det høieste og edleste livssyn et menneske kan få nåde til å bekjenne sig til.

I Brüssel utfoldet han en stor litterær virksomhet og blev en meget lest og omdiskutert skribent. En sannhetssøker og sannhetstilbeder som i 1907, efter å ha utstedt en absolutt fritenker-proklamasjon, måtte tilføje: «Men, min sjel, hvorfor gråter du nu?»

Ti allerede den gang var han grepet av det «urolige hjerte» som ikke finner fred før det «hviler i Gud». Hans lesning, hans reiser, og særlig benediktinermessene i Rue Monsieur, som han alltid overvar, når han opholdt sig i Paris og som grep ham sterkt, forberedte langsomt og stille i dypet i hans sjel den utvikling som skulde føre ham frem til lyset, freden, lykken.

Ti intet av tidens intellektualisme og kunst kunde tilfredsstille et sinn som var så dypt og søkende som hans, skjønt han gikk fullstendig op i alle strømningene i sin epoke og levet intenst med i alt. Det blev Léon Bloy, som anviste ham den rette vei og valgte den prest, som skulde undervise ham — og sammen med

sin unge sønn blev han døpt i St. Médard 1911, hvor Bloy selv stod fadder til dem. Madame van der Meer var født katolikk og allerede døpt, men hennes religiøst bevisste utvikling fulgte jevnnes med hennes ektefelles, så man kan godt tale om en konversjon for hennes vedkommende også. De var den gang bosatte i Paris, og van der Meer kan aldri tale om Léon Bloy uten med dyp takknemlighet, fordi han gav støtet til det avgjørende skritt: «Det er en ydmyk mann som helt ofrer sig for Kristus og jeg forstår at det er derfor han kan gripe andre. Han taler alltid om Gud og hele hans sjel er bare én resonans av Gud.»

Efter sin konversjon fortsatte van der Meer sitt litterære og kunstneriske arbeid både i Paris og Holland — og arbeidet bedre enn noen gang. Han blev en glimrende forkynner av den moderne franske litteratur i Holland og for den hollandske litteratur i Frankrike, og ekteparret van der Meers gjestfrie hjem blev et samlingspunkt for åndsfeller fra nær og fjern. En datter trådte inn hos benediktinerinnene i Oosterhout og en sønn hos benediktinerne samme sted, hvor han forrige vinter avgikk ved døden efter et kort men mønsterverdige ordensliv, men hvor nu hans far vil innta hans plass, mens madame van der Meer trer inn i klostret St. Cécile de Solesmes.

I de senere år har som sagt van der Meer utfyllt den meget krevende stilling som ledende konsulent for det store forlag Desclée de Brouwer i Paris — en stilling som hans kjennskap til tidens litteratur og kultur gjorde ham særlig skikket til. Alltid rolig og alltid smilende utførte denne parisiske hollender et sant apostolat for den katolske litteratur, som gjør ham uforglemmelig for alle vennene — skriver Maurice Brillant i «La Vie Catholique».

Man vil savne nu ikke mer å se ham virksom, elskverdig, smilende, opofrende på sitt arbeidssted — men før han gikk til et ennu rikere og virksomere liv — det som klostret har å gi et menneske — har han sørget for at hans stilling blev besatt med en mann som vil føre arbeidet videre slik, at ingen urolig bekymring for dette apostolats fremtid vil forstyrre den hellige fred.

I våre dager, hvor klosterkallet og klosterlivet hånes, mistenkeliggjøres og beskyldes for den ene ting mer rystende enn den annen er det en velsignelse Gud skjenker sin Kirke, når Han kaller mennesker som ekteparret van der Meer til dette den høieste form for livet i Gud her på jorden. Det er *livet* selv som gjennom sine manifestasjoner slår løgneren til jorden. — Deo gratias.

RETTELSE:

«Legeme og sjel i karakterliv og gudsliv».

I min artikkel i «St. Olav nr. 2 1934 er innsneket sig et par trykk- eller setterfeil. Der står at Luther var «psykniker» — det skal være: *pykniker*. Der står også «lovkirkelige» kredser — istedetfor: *lavkirkelige*.

Steinar Messel.

Første pris —

Efter Pierre l'Ermite.

«Vær så snild å besøk den stakkars frøken Marie-Louise, hr. pastor! Hun er gammel — sykkelig — fattig — og der er så koldt hos henne!»

«Selvfølgelig!»

«Men det er helt øverst oppe — pass på — trappen er ikke oplyst!»

«Gjør intet —»

«Og så er det det: hun har engang fått Konservatoriet første pris — —»

Det er en snild portnerske som forteller mig dette — sund og god som vårt daglige brød.

Kl. 4 lykkes det mig å slippe avgårde. Et skummelt hus. Det har engang vært pent, borgerlig — nu er det så avslitt som en gammel skinnfell. Seks etasjer op — bort under taket — trappen knaker og gir sig. En dør — mange dører ut til en lang gang. Jeg banker på én av dem — et eneste værelse, rent men så fattig som huset selv. Alt derinne har kjent «bedre dager» — det gjør det enn mer trist og fattigslig. Mest frøken Marie-Louise. Gammel, slitt — ansikt som elfenben, fingrer så magre, skuldre så spisse — en slobrokk skjuler en bluse og et skjørt, men disse viser en skikkelse — nei et skjelett. Men hvor er hun gla for min visitt!

Ja — jeg er på visitt hos den gamle dame. Nettop på visitt, det gleder henne så usigelig å «ta imot». I kroken står det gamle piano — engang hennes levebrød som *lærerinne*. Nu bare hennes erindring som *kunstnerinne*. Jeg ser hennes navn på koncertplakaten, veggens eneste pryde.

— Hvad jeg vil? Gi henne en koncertbillett — hun rødmer da hun tar den. Her må jeg være forsiktig med hjelpen — jeg reiser mig for å ta farvel.

«Vil De gjøre mig en stor glede?»

«Selvfølgelig!»

Hun nøler — rødmer igjen.

«Får jeg lov til å spille for Dem? Det stykke som bragte mig min «første pris.»

«Takk, — ja, tusen takk!»

«Hvor snild De er! Det er jo ikke moderne musikk — men det er så vakkert — —»

Så legger hun en pute på den lille taburett — og begynner å preludere. Hun må mykne fingrene — de gule fingre på de gule tangenter.

I skumringen toner frem Chopins melankoli. En Nocturne — og vi er ikke mer sammen her i mørket. Her er ikke mer koldt og ufyselig — hvem tenker nu på penger? Vi løftes begge av melodians vinger mot alle uopfylte drømmes uendelige rike. Temaet stiger —

det fjerner sig — kommer igjen. Flykter atter — og fanges inn av fingre som er fangne selv — —

Så løfter jeg hodet, og hvad ser jeg?

Denne stakkars gamle dames — hun er blitt vakker. Se, hun spiller uten noter, hun løfter ansiktet opover, hennes leber sitrer — hennes øine måler fjerne horisonter — hennes væren er blitt bare sjel under inspirasjonens pust — —

Nu lever hun — barndommens drømme — ungdommens håp — alle stolte erindringer om øieblikkes storhet under publikums applaus — æren slår sine ørnevinger om henne og bærer henne mot berømmelsen. Hun trodde alt var slutt, men nu begynner det først.

Det er vinter ute — men våren bølger i hennes sinn — et eller annet sted i oss er aldri eldre enn tyve år!

*

Jeg ser stadig på henne — men så senker jeg blikket. Det skal ikke før tiden kalle henne tilbake til nuet — —

Spillet tar slutt — tausheten råder, som den alltid råder hvor mennesker er steget sammen op på kunstens tider og nødig vil ned igjen — —

Men vi må alltid ned — —

Og nu sitter hun med knyttede hender taus foran det tause piano.

*

Hun følger mig ut:

«At jeg virkelig skulde oppleve denne glede — det hadde jeg ikke turdet håpe — —»

«Ser De, kjære frøken, først håper vi for meget — senere i livet for *littel*!»

«Takk,» hvisker hun. Og hun neier — slik som man neiet før i tiden. Da man danset menuett og pavane — da man kunde neie så det blev en hyldest, en ære — — —

BOKANMELDELSER

Julius From: «*Min sangskatt*». («Folkets Venns» Forlag, Sandefjord).

En velment liten diktsamling fra et velmenende menneske, for hvem det har vært en berikelse gjennom livets sorger og gleder å kunne få tolke sine tanker og følelser i «bunden form», og som nu så gjerne vil gi andre del i det som har betydd så meget for ham. Denne umiddelbarhet avvebner all kritikk — man legger ikke en vurderende målestokk på noget, som så klart er en annen til glede som denne «sangskatt» er sin forfatter — man taler ikke om «kunst» eller ikke-kunst, men ønsker bare at forfatteren må møte mottagelige og takknemlige sinn, som forstår hans innstilling og leser hans sanger i samme ånd som de er skrevet.

E. D.-V.

Artikkelserie om Livet etter Døden.

Med dette nummer begynner vi en lengere artikkel om *Livet etter døden*. Artikkelen som vil gå gjennom fire numre av «St. Olav» er en oversettelse av W. J.

Blytons essay: *The After Life*. Forfatteren er en kjent engelsk journalist, redaktør av etpar ukeblader og forfatter av fler utmerkede romaner. Vi er sikker på at man vil lese denne artikkel med stor interesse. Fru Sigrid Undset har besørget oversettelsen, og det vil si at den er førsteklases. *Redaksjonen.*

Herhjemme: —

OSLO KATOLIKKER!

Vi venter at alle Oslo katolikker vil støtte den basar St. Olavs forbundets herværende ledd arrangerer i Foreningslokalet, Akersveien 5. Som bekjent er basarens formål å skaffe midler til inventar for menighetslokalet — altså en sak som i høi grad må ligge alle Oslo katolikker på hjerte. Hans høiærverdighet biskopen vil selv åpne basaren søndag aften kl. 7½, hvorefter den kunstneriske underholdning begynner.

OSLO. Mariakongregasjonen hadde møte søndag den 21. ds. Der blev foretatt valg av 3 nye styremedlemmer. Valgt blev frøken Inger Carelius, Ingeborg Endresen, Astri Seglem blev gjenvalgt. Til suppleanter valgtes frøkene Klara Solegård og Randi Straith. De uttredende medlemmer frøkene Angela Endresen og Else Solegård blev hjertelig hyldet for deres ivrige og dyktige arbeide. Sekretæren.

— og derute:

PILEGRIMSSTATISTIKKEN over de, som inntil 31. august 1933 fra begynnelsen av det hellige år har besøkt Rom, viser imponerende tall. Tyskland og Østerrike 33,000. Frankrike 17,600. Schweiz 20,000. England 2000. Tsjekkoslovakiet 5800. Belgien 11,000. Holland 2700. Spania 7000. Egypten 600. Irland 700. Portugal 700. Orienten 1100. Nord-Amerika 5000. Syd-Amerika 1000. Asia 1500. Australia 35. Danmark 300. Skandinavia 250.

DET KATOLSKE HOLLAND OG PAVEN. Først på det nye år mottok den hellige Fader 120 studenter fra kollegiene i Amsterdam, Haag og Nimwegen og deres lærere, jesuiterpatrene Vessels, Borret og van Speendovek. Paven berømte i sin tale det lille, men dog så store Holland, som hadde gjort sig så fortjent av troens utbredelse ved å stille så mange prester til disposisjon for evangeliets forkynnelse i hele verden.

ROM. Universitetet Gregoriana har nu for første gang under hele sin eksistens fått en amerikaner til rektor, idet istedet for pater Willaert S. J., som har måttet trekke sig tilbake på grunn av sykdom, pater Mac Cormick er blitt kalt til stillingen. Han er født i 1886 og trådte 1903 inn hos jesuittene. Han har selv vært elev ved Gregoriana og har vært lektor i teologi ved Woodstock College fra 1927—33.

ST. PETERSKIRKEN. Like efter Don Boscos helgenerklæring vil en stor statue av ham bli oppstillet i St. Peterskirken, hvor lignende statuer av andre store ordensstiftere allerede finnes. En utsøkt blokk Carrara-marmor er i den anledning sendt til Vatikanet.

Libet efter Døden.

SANNHETEN OG NOGEN MODERNE VRÆNGEBILLEDER.

Av W. J. Blyton.

Oversatt med velvillig tillatelse av Catholic Truth Society, London, av Sigrid Undset.

Mange mennesker blir drevet fra likegyldighet til religiøs interesse eller til omvendelse, fordi ett eller andet pludselig faar dem til at tænke paa døden med bekymring eller nyfikenhet — til at undres, om der er et liv efter døden, eller hvorfor vore kaar her paa jorden er saa usikre som vi næsten daglig faar vidnesbyrd om at de er. En katastrofe som de oplever i sin egen familie kan aapne døren ind til en tankeverden som de hidtil saa godt som ingenting har visst om, eller bare hørt tale om uten at føle, det var noget som angik dem selv.

Dersom frykten eller spændingen fører dem længer end til det egoistiske spørsmal: «Hvordan skal det gaa mig, naar kroppen min er begravet — som den snart kommer til at bli?» — er skrækken eller gjæringen som driver dem, sund. Hvis deres bekymring ikke gjælder andet end dette, kan man neppe kalde resultatet egte, frelsende religion. Det blir ikke mere end det som kynikere og Troens fiender helst vil ha al religion til at være — kamouflert frygt, beroligende medicin, en assurancepolice eller et opiat. Først det vi har av religion fortjener at kaldes med et saa stort navn, maa den være ganske anderledes uselvvisk, Gud-vendt.

Men vi kan ta en saan egoistisk religiøs interesse som et utgangspunkt, hvorfra noksaa mange moderne mennesker starter. Det er ikke tvil om at spørsmålet om livet efter døden interesserer millioner av mennesker, enten de støter paa det, sentimentalt eller dilettantisk behandlet i dagspressen, eller med skepsis av en eller anden antropolog, eller de hører om det i beretninger fra spiritistiske seancer eller i mere og mindre rettroende prædikener. Kort sagt, de fleste mennesker, hvis sjælsevner ikke er blit forkrøblet av vor tids uvitenhet eller knektet av hverdagsslitet, vil høre med interesse paa en klar utredning av dette emne.

For saanne mennesker er disse linjer skrevet. Enten de har været sig det bevisst fra før av eller ikke, er det forfatterens haab, at naar de har læst, hvad Kristendommen lærer, videnskapelig klart og biologisk nøiagtig, om det evige liv og hvordan vi skal vinde det, saa vil de indse, at denne lære ligger paa et høiere plan end de andre.

Den kan om det skal være gi avkald paa de filosofiske beviser for sjælens immaterielle og uforgjængelige natur, selv om disse er gode nok i sit slags. De fastslaar imidlertid bare menneskeandens bestaaen efter døden, de kan ikke si noget om arten av denne bestaaen — om det videre-levende væsens ve eller vel. Men det som interesserer den kristne, og de mennesker som tænker over disse ting, er netop spørsmålet om arten av dette fortsatte liv, om det rummer utvikling, lykke? Det er ikke nok at vite, at tilintetgjørelsen av en personlighet forutsætter en definitiv handling av Skaperen, like definitiv som den hvorved Han gav den eksistens. En saan tilintetgjørelse vilde være like meget av en magthandling som en skapelsesakt er det — og vi har ingen grund til at formode, Han vilde vise sin magt i en saan hensigt. Men for en hel del

mennesker vilde det i og for sig aldeles ikke være nogen velgjerning at de ikke blev tilintetgjort. Hvad slags liv er livet efter døden, og hvordan er den sjæl beskaffen som vi skal oppleve det med — det er de spørsmal som interesserer os som væsener med følelse og moralsk bevissthet. Vi ønsker os ikke nogen tilværelse i hedenskapets «skyggerike» eller den tidlige jødedoms Sheol, ikke Limbo, ikke spiritisternes kjedsommelige forlængelse av livet her paa jorden. Den tilværelse som vi ser frem imot med haab er en, hvori vore evner skal komme til fuld utfoldelse, nye kræfter bryte frem, og vi selv ustanselig trænge dypere og dypere ind i Guds underfulde væsen.

Saa naturgitt og medfødt er dette vort krav paa mere liv og større livsfylde, saa knugende det vidnesbyrd som alt utenfor os selv bærer om vort livs flyktighet og om hvor fort vi skal bli glemt av verden, saa selv mennesker som ikke tror paa nogen Gud eller et liv efter døden, hvor vi aandelig skal bli fuldt utviklet, de forsøker at konstruere sig forestillinger som kan gi enslags erstatning eller danne en motvekt mot følelsen av at da er jo egentlig ingen ting i verden saa overvældende vigtige —.

Saa faar vi den anstrengt optimistiske teori, at selv om du og jeg snart skal bli ormemat saa lever vi i andres erindring, vort blod løper i vore barns aarer — og kanskje noen bilder eller bøker som vi har gjort kommer til at overleve os noen aar —. Eller vi skal leve videre i racen eller menneskeheten —. Sommetider ser vi det uttrykt slik, kort og godt. Men somme-tider blir saanne tanker uttalt i trods eller med deklamation. For eksempel: «Jeg ønsker aldeles ikke at leve evig. Jeg maatte da komme til at bli trøtt av mig selv. Og i motsætning til saa mange andre mennesker er jeg ikke rædd for at dø. Jeg har hat min tid, og er det ikke egoistisk saan at ville holde paa og leve uendelig? Er noget menneske saa interessant saa det er værd at opbevare paa den maaten? Tænk paa slegten, ikke paa dit eget liv. Forresten begriper jeg ikke hvad jeg skulde ta mig til om en æon, jeg er interessert i nutiden og i den nærmeste fremtid, men —.»

Læg merke til at de typiske indvendinger mot troen paa et evig liv rører aldrig ved spørsmålet om hvorvidt det er objektivt sandt eller ikke. De uttrykker bare subjektive ønsker eller fordommer. Av dem som uttrykker denne stolte likegyldighet for et liv efter døden er vel en fjerde procent — kanskje færre, sikkert ikke flere — helt ærlige, de mener absolutt det som de sier. Forresten saa er saanne anskuelser moderne — derfor bør man møte dem med skepsis. Naar folk har meninger som de vet de vil faa medhold i, blir de let fristet til at luften dem oftere end det trænges. Utslettelse er en bitter pille for de fleste normale, livsdugelige og nogenlunde taknsomme mennesker, derfor vil saanne mennesker gjerne la sig overtale til at tro, det er bedre malm i dem end i de stakkarerne som klamrer sig til troen paa et fortsatt aandelig liv for de enkelte individer. Det er rigtignok ikke let at skjønne, hvorfor like-

gyldighet overfor livet, personlighet og sammenheng i en sjæls historie særlig skal være tegn paa overlegenhet. Det motsatte skulde da være rimeligere.

Talsmændene for saanne anskuelse bør huske paa at de, og vi, og alle mennesker, blir glemt næsten med det samme vi er borte. Vore barn husker vel paa os fra tid til anden, men neppe vore barnebarn. Vort arbeide gaar op i sammen av arbeide i verden — oftest anonymt. I ett tilfælde av en million blir det staaende, saa det er gjenkjendelig, saa længe som indskriften paa gravstenen er læselig. Teorien om enslags jordisk liv efter døden skal man ikke ta for alvorlig. Naar Mr. J. B. S. Haldane sier: «Jeg skal leve min tid til ende og saa er det slut. Disse fremtidsutsigter plager ikke mig, for en del av mit verk kommer ikke til at dø med mig selv» — saa skal man ikke kunne overbevise nogen kritisk aand om at tilintetgjørelsen blir mindre fullstændig, bare fordi nogen faa dagsverk (i bedste fald en blek og ufullstændig skygge av et menneskes personlighet) skal overleve hans virkelige jeg nogen aar. Ikke at frygte døden er en helt anden og ædlere ting. Men som sagt, døden er ikke det samme som utslettelse, og den mand som ikke er redd for at dø, kan godt — og burde — være redd for utslettelsen.

Mange av disse tapre talemaater kommer av begrepsforvirring. Mange av dem som bruker dem er, pudsigt nok, begeistrede for tanken om forlængelse av menneskenes jordiske levetid. Det er ikke videre logisk. Man har været saa næsevis at spørre H. G. Wells hvorfor han — som har erklært at han gjerne vilde faa leve og ta aktiv del i livets eventyr anno 1980 — synes det er saa uværdig, hvis nogen haaber at faa spille med i et vældig aandelig drama som foregaar et andet sted anno 2960 og senere. At gi noget logisk svar paa et saant spørsmål er ikke mulig.

Det er rart. For disse racehygienikere og dyrkere av denne verden er det overmaate viktig at X og Y skal leve i seksti aar istedetfor femti (livet er godt!), det betyr ikke saa meget om de aldeles skal holde op at eksistere, naar de er blitt seksti aar, istedetfor at bli ved og utvikle sig i al evighet (livet betyr ikke saa meget!) Som ved andre taskenspillerkunster er det haandlaget som narrer tilskuerne. Men hensigten er ikke at narre nogen, eller taleren narrer i det mindste sig selv med. Han mener at dette er tanker.

Nogen kjemper tappert for at utforme et evangelium, som skal lære os ærefrygt for det enkelte menneskes ret og værdighet og frihet — og kjemper for at overbevise os om at Guds verdensalt er fullkommen likeglad med individer. Hvad der viser, at menneskenes tanker ofte marsjerer i gaasegang — den ene uten forbindelse med den neste. Eller at mange mænd kan være fremrakende biologer eller digtere uten at være fremrakende tænkere.

Videnskapen opmuntrer os sandelig ikke til at haabe paa noget paradisi paa jorden, det gjør heller ikke vort kjendskap til menneskenes natur i fortid og nutid. Al menneskelig utvikling, som har ret til at kaldes menneskelig og som er værd noget (for os selv som lever nu, i forhold til fortiden, og for de mennesker som kommer til at bli født i de nærmeste par aarhundreder) maa ske i menneskene og være aandelig. Ikke nogen jordiske utopier lar sig realisere fort nok til at hjelpe os og vore barn, menneskenes levetid paa jorden er saa kort saa vi blir ikke færdige med vore utopier, og næste generations vil være anderledes. Og de mystiske overmen-

nesker som forfatterne av fremtidsromaner profeterer om, og som vi (og Plato og Paulus) bare gjødsler grobunden for, blir nogen sørgelige figurer, hvis de nu nogensinde blir klækket ut og saa skal være jordbundne, u-aandelige, uten et vindu, hvorfra de kan se ut i verdensrommet og tilbede.

Overmennesker er bare en art kjæmpe-maur. De gjør sig bedst i guttebøker.

Hvad kan det da komme av at denne tynde strøm av talemaater aldrig tyner? Hvad skal disse argumenter, hvorav det andet parodierer det første bety? Ut fra mit personlige kjendskap til flere av talerne er jeg tilbøielig til at tro, de lider mere og mindre av den uklare følelse som er blitt kaldt Theofobi.¹⁾

Men efterhvert som folk blir mere oplyste maa de komme til at se, hildersynerne av et jordisk tusenaarsrike som uavlatelig rykker længer ut i en fjern fremtid gir ikke noget svar paa spørsmålet om meningen med det enkelte menneskes liv og de aandelige værdiers bestaaen — det er bare en maate at slippe fra det paa. Det er disse spørsmål du og jeg skal svare paa. Muligheten av en hygienisk tidsalder ca. aar 3800 eller senere engang angaar ikke os. Og hvis menneskene til den tid fremdeles gaar utenom de aandelige problemer, kommer de til at bli et kjedelig folkefærd, ikke interessantere end bier og bæverer og roboter.

2.

Saa hører man sommetider — ganske visst ikke saa ofte, for det er en litet opmuntrende tanke og derfor er den ikke populær — teoretikere som mener at vore sjæler efter døden blir «gjenforenet» med Guddommen. La os se om vi kan faa tak i meningen med denne taakede forestilling.

«Gjen»-forenet — det vil si at man helt forbigaar spørsmålet om vor skapelse og vort ophav. Hverken teologien eller filosofien vet noget om at vi nogen gang i fortiden har været forenet med Guddommen. Tvertimot, teologien avviser en saan tanke som grov mangel paa ærefrygt. Og klar filosofisk tenkning kaster bare et blikk paa de taakede fraser og gaar over til virkelige problemer.

Disse forestillinger om en gjenforening røber en forbausende misforstaaelse av selve den jeg-bevisste aands eller sjæls natur. Vi kjender ikke noget saant som «aand» i almindelighet, «sjæl» som enslags masse, eller udifferentiert «liv». Vi kjender bare forskjellige aander. Der gives bare individuelle sjæler. Der findes bare spesifikke levende organismer og personer. Folk som sier noget andet har bare latt sig lede vild av formler og uttrykk, som lærebokforfatterne er blitt enige om at bruke, som enslags stenografiske tegn, sammenfattende eller forenkende. Det kan de være ganske brukbare til, men tar man saanne abstraktioner for bilder av virkeligheten utenfor os selv, saa havner vi snart i mere eller mindre velklingende vrøvl. Vi lever midt i en snestorm av saanne misvisende gloser og uttrykk, hvis virkelighetsindhold er gaatt tapt.

(Forts.)

¹⁾ Den anti-kristelige bevægelse i England i forrige aarhundrede var i stor utstrækning følelsesbetonet — præget av ønsket om at slippe unda calvinismens og puritanismens avskrækkende Guds billede. Det er denne indstilling som er blitt kaldt Theofobi — Gud-skrækk.